

АНГУЛ ГАЛИЦЬКОГО СТАРОСТИНСЬКОГО ЗАМКУ

Найслабкішими ланками оборонного периметра замків XIII–XVII ст. усіх систем оборони вважалися брами та короткі не фланковані прясла. Під час модернізації оборонних об'єктів на місці останніх влаштовували злами муру, призначені для посилення його міцності й рикошетування ядер під час обстрілу. У вітчизняній науковій літературі їх називають кутами, або наріжниками. В процесі еволюції наріжники посилювали вежами, баштами, бастеями, заповненими землею реданами. До складу зовнішнього оборонного периметра Галицького старостинського замку останнього (сьомого) будівельного періоду входила унікальна в західноукраїнській фортифікації оборонна споруда такого типу. Її унікальність полягає в тому, що в ієрархії наріжних оборонних укріплень замків вона займає верхній щабель.*

Ключові слова: Галицький замок, ангул, наріжник, оборонні споруди, фортифікація, система оборони.

У замках нерегулярного компактного розпланування найменше дослідженими є утворені зламом прясла споруди. Детально українські архітектори, історики чи археологи їх не вивчали. В науковій літературі годі відшукати матеріалів про конструктивні й фортифікаційні особливості наріжників, їхню типологію, стилістику, роль в укріпленні оборонного периметра. У нечисленних працях польських науковців розглядалися лише вузькі аспекти проблеми¹. Тому на прикладі однієї зі

* Редан (з французької – виступ) – відкрита польова споруда, утворена двома фасадами, поєднаними між собою під кутом 60–120 градусів.

¹ Guerquin B. Zamki na planie trójkąta w XVI wieku / B. Guerquin // Biuletyn Historii sztuki i kultury. – Warszawa, 1938. – R. VI. – № 4. – S. 304–309; Ejsdem. Zamek Jazłowiecki / B. Guerquin // Studia i Materiały do Teorii i Historii Architektury i Urbanistyki. – Warszawa: PWN, 1960. – S. 146–149; Bogdanowski J. Mały słownik terminologiczny dawnej architektury obronnej w Polsce / J. Bogdanowski. – Kraków: Politechnika Krakowska, 1986 – 126 s., rys. pl.

споруд Галицького замку ми спробуємо розкрити загальні тенденції предмета дослідження: встановити його наукову назву, визначити місце в системі оборони об'єкта, з'ясувати історію спорудження, фортифікаційні характеристики та роль в укріпленні оборонної лінії.

Назва. Злами прясел, або куртин, нерегулярних замків у західноукраїнських землях науковці називають терміном «кут», або «наріжник». Іноді до цих назв додається означення типології. У своїх попередніх працях розташовану на стрілці мису оборонну споруду Галицького замку ми називали клешнеподібним казематованим наріжником реданного типу², ескарпованим наріжником бастионного типу³. В польській літературі на означення наріжних укріплень нерегулярних замків використовується спеціальний термін. Один із найретельніших польських дослідників оборонної спадщини західноукраїнських земель Богдан Гверкен у книжці про Язловецький замок називає подібного типу споруди ангулами (*angulos* з іспанської – кути)⁴. Януш Богдановський у «*Малому термінологічному словнику давньої оборонної архітектури в Польщі*» не подає чіткого визначення терміна ангул, зазначаючи, що це «кут барковий, кут бастионовий, кут довгої оборони, кут короткої оборони [...]»⁵, тобто зараховує до ангулів усі наріжні оборонні складники. В польському електронному словнику оборонної архітектури читаємо: «Ангул – елемент фортифікації XVI і XVII ст. у вигляді багатостороннього бастиону, використовувався переважно в італійському оборонному будівництві епохи Відродження, був типовим елементом бастионних укріплень»⁶. Таке трактування суперечить засадничим положенням визначення Б. Гверкена, який справедливо вважав, що ангули використовували у всіх системах оборони, й наводив приклади вежових, баштових і бастейних замків з цими спорудами⁷.

² Федунків З. Галицький замок / З. Федунків. – Івано-Франківськ, 2013. – С. 124.

³ Його ж. Галицький замок / З. Федунків // Пам'ятки України. – 2013. – № 6 (189) червень. – С. 49.

⁴ Guerquin B. Zamek Jazłowiecki. – S. 146–149.

⁵ Bogdanowski J. Mały słownik terminologiczny dawnej architektury obronnej w Polsce / J. Bogdanowski. – Kraków : Politechnika Krakowska, 1986. – S. 31.

⁶ Електронний ресурс: [Режим доступу]. – <http://www.ruinyizamki.pl/sloownik/sloownik.html>.

⁷ Guerquin B. Zamek Jazłowiecki. – S. 146–149.

Місце ангула Галицького замку в системі оборони об'єкта дозволяють встановити окремі картографічні та іконографічні джерела. Детальний план і профіль (без проекційного зв'язку з планом) ангула Галицького замку викреслено на картосхемі Антонія Геєгерштайна 1795 р., укладеній на прохання місцевої влади⁸. Її оригінал зберігається у Центральному державному історичному архіві міста Львова. Відома схема за публікаціями Тадеуша Манковського в часописі «*Бюлетень історії мистецтва і культури*»⁹ та Віталія Нагірного у збірнику наукових праць «*Галич*» (вип. 1)¹⁰. Відразу слід обумовити, що план А. Геєгерштайна грішить неточностями. Через неправильно виміряну відстань північно-східного муру нижнього замку і хибну орієнтацію за сторонами світу автор помилково розмістив клешнеподібний наріжник на північно-західному мурі нижньої тераси, а не з боку мису. Механічний розріз плану на частини в одній із графічних програм і накладання окремих вузлів оборони на сучасну топопідоснову з нанесеними на неї результатами напівінструментальної зйомки території дали можливість Ларисі Поліщук отримати реальну картину розташування замкових укріплень й виявити, що через відсутність двох фрагментів обмірів замку наріжник неправильно зорієнтований за сторонами світу¹¹ (іл. 1).

У верхній частині схеми інженер А. Геєгерштайн подав фронтальну проекцію південного крила нижнього замку. На ній показано: в'їзну браму (№ 1), кам'яний ескарп валу з бланкованим бруствером (в описі 1765 р. його названо чужоземським трибом) (№ 2), будівлю казарми з бійницями в нижньому ярусі (№ 3) і власне ангул з двома закритими й одним відкритим боями (№ 4). Доступ до бійниць, очевидно, здійснювався з казематів (іл. 2).

⁸ Grundriss und Prospekt von die Rudera des Hallitzer Berg-Schloss, wovon die Schatzung aus dem neben-liegenden Bericht zuersehen. 1795.

⁹ Mańkowski T. Plany dawnych zamków Halicza i Przemysla / T. Mańkowski // Biuletyn historii sztuki i kultury. — 1934. — R. II. — № 4. — S. 3–4.

¹⁰ Нагірний В. Невідомий план Галицького замку Антонія Геєгерштайна / В. Нагірний // Галич: Збірник наукових праць / За ред. М. Волощука. — Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2016. — Вип. 1. — С. 148–154.

¹¹ Поліщук Л. Об'ємно-планувальна характеристика Галицького замку за планом інженера А. Геєгерштайна / Л. Поліщук // Замки України: дослідження, збереження, використання: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Галич, 3 листопада 2011 р.). — Галич, 2011. — С. 236–250.

Досконаліше конфігурацію периметра ангула викреслено на ситуаційному рукописному плані Галича та його околиць 1795 р. майора Маховича. Документ зберігається в Австрійському військовому архіві у Відні (*Kriegsarchiv*). Для публічного огляду це картографічне джерело виставлено на сайті Центру міської історії Центрально-Східної Європи¹². На плані показано периметральні укріплення нижнього замку – в'їзну башту з двох секцій (1), ескарпований каменем і цеглою вал захабу (2), а також частково ескарпований ангул (3). За конфігурацією відмитой на плані ділянки можемо зробити висновок, що ангул був продовженням головного валу нижнього замку. Також можна припускати, що наріжник складався не з двох, а з трьох реданів. Третій редан уже на 1795 р. втратив ескарпування, і в дальші роки його конфігурацію знівельювали зсуви, викликані опадами. Існування фланку третього редану з фортифікаційного погляду було цілком виправдане, адже з нього можна було фланкувати підступ до замкової брами з боку міста (іл. 3).

1890 р. обміри Галицького замку виконав відомий польський дослідник фортифікації Олександр Чоловський. На основі отриманих даних він викреслив план, на якому ангул складається з двох спарених реданів¹³ (іл. 4).

Інформацію про будівельно-конструктивні елементи ангула Галицького замку, окрім мап, несуть кілька іконографічних джерел, зокрема гравюра (дереворит) французького художника Августа-Франциска Алойса (1797–1878), виконана в 1830-х роках¹⁴ (іл. 5). На ближньому плані відтворено берег річки з етнографічними типажми галичан, міські одноповерхові будівлі, ринкову площу з церквою та костьолом. На дальньому плані зображено Замкову гору з чітким силуетом нижньої і верхньої частин замку. При значному збільшенні малюнка засобами комп'ютерної техніки помітно, що художник досить точно розмістив укріплення замку на рельєфі. На схилі гори чітко окреслено ескарпований каменем ангул з амбразурами збережених бійниць. У горішній частині бруствера ангула відсутні бланки, які чітко окреслені на профілі А. Гегерштайна (іл. 6).

¹² Карти. ID карти: 041. Електронний ресурс : [Режим доступу]. – <http://www.lvivcenter.org/uk/umd/mapdetails/halicz-situations-plan-1795/>.

¹³ Czołowski A. Dawne zamki i twierdzie na Rusi Halickiej / A. Czołowski. – Lwów, 1892. – S. 18–20.

¹⁴ Przyjacieł Ludu. – 1836. – № 4. – S. 28.

Цінну інформацію для дослідження оборонної споруди дали натурні обстеження, які провів автор статті у 2010–2016 рр. Здійснено обміри збережених частин укріплення та фотофіксацію (іл. 7). При обстеженні і порівнянні з указаними вище схемами зроблено висновок, що в основному ангул зберіг свою об'ємно-просторову структуру. Наявність кам'яно-цегляного ескарпування засвідчили збережені чотири великі фрагменти кам'яного ескарпування: на західному укосі (тонкий кам'яний пласт заввишки 1,9 м й завширшки 3,7 м), на північно-східному укосі (мур заввишки 7 м і завширшки 2,3–2,5 м), на північному укосі (мур заввишки 6–6,5 м і завширшки 6,5 м, з каменю і вкраплень цегли з ледь помітними бійницями), на східному укосі (два невеликі кам'яні фрагменти на висоті 5,5 м від рівня стежки). Існування казематів засвідчують влаштовані в 1950–1970-х рр. в тілі ангула три глибокі (4–5 м) колодязі для забезпечення функціонування системи водопостачання міста (іл. 8).

Отже, за картографічними, іконографічними джерелами та натурними обстеженнями встановлено, що ангул Галицького замку розташовувався на середній терасі стрілки мису Галич-гори. Утворювали його два або три спарені редани. Збереглися сліди кам'яного ескарпування і казематів.

Коли ж споруджено ангул Галицького замку? Чимраз більша небезпека того, що замок захоплять повстанці, опришки, козаки, турецько-татарські загони в подіях 1648–1654 рр., змусила галицького старосту Андрія Потоцького зініціювати реконструкцію споруд і укріплень твердині (іл. 9). План модернізації розробив інженер-фортифікатор Франциск Корассіні з Авін'йона, той самий, який за кілька років побудує одну з найбільших на «східних кресах» Станіславівську фортецю¹⁵. За проектом передбачалося внести кардинальні зміни в системі оборони замку. На західноукраїнських землях у зв'язку з розвитком дальнобійної артилерії в перших десятиліттях XVII ст. з'являються оборонні об'єкти протобастіонного і бастіонного типу з

¹⁵ Szarlowski A. Stanisławów i powiat Stanisławowski pod względem historycznym i geograficzno-statystycznym / A. Szarlowski. – Stanisławów, 1887. – S. 55; Liske X. Cudzoziemcy w Polsce / X. Liske. – Lwów, 1876. – S. 172. До друку також готується наступне видання: Chowaniec Cz. Historia twierdzy Stanisławowskiej (1662–1812) / Cz. Chowaniec ; [pod red. M. Wołoszczuka]. – Warszawa, 2018 (in print), а також україномовна версія: Хованець Ч. Історія Станіславівської фортеці (1662–1812) / Ч. Хованець ; [за ред. М. Волощука]. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2019.

ронделями, бастеями, казематами, капонірами і бастіонами. Безумовно Ф. Корассіні був обізнаний з фортифікаційними новинками Західної Європи. Однак перетворити баштово-стіновий Галицький замок зразка 1627 р. на бастіонний було не так просто, оскільки невеликий оборонний майданчик і сповзання час від часу Замкової гори не дозволяли закласти популярні на той час бастіони. Та новітня фортифікаційна система мала в арсеналі ряд інших споруд, які запроектував і побудував Ф. Корассіні. Серед них — ангул бастіонного типу з казематами. Роботи розпочалися 1658 р. під керівництвом автора проекту та наглядом старости Андрія Потоцького. На об'єкті щодня працювало 200 будівельників¹⁶, тому будова не затягнулася, а завершилася того ж року, що й розпочалася. Ухвала сейму 1658 р. повідомляла: «[...] багато Речі Посполитій на фортеці Галицькій залежить, яку галицький староста Андрій Потоцький своїм власним коштом з ґрунту реставрував, мури нові збудував, шанцями, валами, редутами, трибом чужоземським обвів, на що кошт немалий виклав: через те для визначення розмірів коштів призначаємо комісарів»¹⁷. На перебудову з власної кишені староста витратив 28,5 тис. злотих, на озброєння — ще 13,7 тис. злотих. У люстрації 1661 р. зазначалося, що комісари, направлені для оцінки стану замку, застали «домурованого муру завдовжки 179 ліктів, новий окоп при брамі старій — 175 ліктів, окоп під нову браму — 132 лікті»¹⁸.

Конструктивні та фортифікаційні характеристики наріжника.

Після модернізації нижня частина Галицького замку отримала прогресивну на той час систему укріплень з ламаною конфігурацією в плані і розташуванням на складному рельєфі у двох висотних рівнях. О. Чоловський відзначав, що північна, нижня частина замку була уфортифікована новішим, тобто бастіонним способом¹⁹. Автономні укріплення нижнього замку взаємно захищали і доповнювали одне одного.

Ангул мав вигляд клешнеподібної казематованої споруди, утвореної двома спареними реданами, заповненими землею й ескарпованими

¹⁶ Czołowski A. Op. cit. — S. 18–20.

¹⁷ Baliński M. Starożytna Polska pod względem historycznym, jeograficznym i statystycznym opisana przez Michała Balińskiego i Tymoteusza Lipińskiego / M. Baliński, T. Lipiński. — Warszawa, 1844. — T. 2. — S. 694–695.

¹⁸ Lustracja województwa ruskiego 1661–1665 / [wyd. E. Arłamowska, K. Arłamowski, W. Kaput]. — Wrocław, 1976. — Cz. 3: Ziemie halicka i chełmska. — S. 3.

¹⁹ Czołowski A. Op. cit. — S. 80–81.

каменем. Його фаси зберегли сліди кількох бійниць для вогнепальної зброї. Вірогідно, Франциск Корассіні обрав для наріжного укріплення спарені редани, а не типовий бастион тому, що два ввігнуті всередину фаси реданів дозволяли вести акцентований перехресний вогонь у напрямку ворога. У верхній частині ескарп наріжника увінчував невисокий бруствер з бланками. Його показував А. Геєгерштайн на своєму плані 1795 р.²⁰ Наріжник Галицького замку виконував кілька функцій: захищав північний фронт твердині, дозволяв ліквідувати мертві поля біля пішохідної хвіртки з боку міста, зупиняв проникнення противника по траверсу гори для атаки на міську фортецю зі сходу й заходу завдяки фланкуванню прясел.

Наскільки ефективним виявилось наріжне укріплення, яке спорудив Франциск Корассіні? Іспит на міцність реконструйований Галицький старостинський замок тримав за 18 років після перебудови. 24 вересня 1676 р. турецько-татарська армія під командуванням Ібрагімпаші, званого Шайтаном, йдучи з-під Станиславова до Журавна стала обозом під Галичем. Загони баші Анатолії Гусейна, яничарів і молдаванів обложили замок і приступили до штурму. Чисельність нападників у кілька разів перевищувала число оборонців, бо більшість шляхтичів ще перед підходом Гусейна покинули Галич і рушили до королівського табору під Журавном. Деякі ділянки мурів залишалися без захисників. Фактично оборонці могли успішно кілька днів відбивати атаки: в арсеналі вистачало зброї, система укріплень дозволяла гарнізоні безпечно пересуватися вздовж укріплень. Однак після кількох годин оборони комендант галицької твердині Ляховський, бачачи нерівні сили, наказав вивісити біле знамено і здався, за що пізніше з наказу короля Яна Собеського його стратили²¹. Укріплення замку після здачі зазнали чи не найбільших руйнувань за всю історію. Запаси пороху, віднайдені в арсеналі, турки використали для висадження у повітря башт та частини оборонних стін. Комори з усяким майном було пограбовано. Вцілілих оборонців забрав до неволі молдавський господар Дука. О. Чоловський писав, що зі знищеного й ушкодженого замку залишилися лише закопчені димом і вогнем руїни²². Львівський професор Ізидор Шараневич у документі під

²⁰ Mańkowski T. Op. cit. — S. 3–4.

²¹ Czołowski A. Op. cit. — S. 81.

²² Ibid em. — S. 18.

назвою «*Manuskrypt biblioteki Ossolińskich № 122*» розшукав свідчення того, що турки спалили замок, місто і Крилос²³.

Ангул, як і деякі інші споруди замку, залишився неушкодженим, про що свідчить його добра збереженість навіть через сторіччя після описуваної події. Зруйновано ескарповану ділянку східного фронту замку і частини ангула було зсувом гори в середині XIX ст.

Генезу наріжних оборонних споруд простежуємо на прикладі близьких за конструктивною будовою і об'ємно-просторовою композицією замків з одним або двома ангулами в Бучачі, Галичі, Меджибожі, Теревовлі, Сидорові, Хусті і Язлівці, розташованих на мисах або плато. Наріжники в цих замках розміщені як з напільного боку, так і з боку стрілки мису. Критерієм визначення типології досліджуваних ангулів послужили системи оборони: стінова, вежостінова, баштостінова, бастейна, протобастінна і бастіонна, в яких базовими спорудами є мур, вежа, башта, бастея і бастіон. Аналіз форми поєднання наріжників з базовими оборонними спорудами допоміг вибудувати ієрархічну структуру досліджуваних фортифікацій (іл. 10).

Архаїчним типом ангулів є **наріжники стінового типу**. Найдавніший із них укріплював північне прясло на стрілці мису Бучацького замку. Сформовано його півкруглим згином муру первісного ядра замку²⁴ (в таблиці № 1). Досконалішою конструкцією відзначалися північний ангул Хустського замку, який мав кілька ланок і утворював своєрідні згорнуті крила (барки) (№ 2), та південний ангул Бучацького замку з розгорнутими крилами (№ 3). У трьох залах мурів було влаштовано 11 бійниць на першому поверсі і дев'ять на другому. Наявність кількаканальних бійниць дозволяла забезпечувати широкий кут обстрілу.

Ангули вежового типу репрезентують обидва наріжники Язловецького замку (першого і другого будівельних періодів), утворені зламами прясел під кутом 90° і укріплені прямокутними в плані високими вежами (№ 4–5), а також частково втраченим південним ангулом замку в Сидорові (№ 6), утвореного зломом прясел під кутом 85° і укріпленого прямокутною в плані вежею та південним наріжником Хустського замку,

²³ Szaraniewicz I. Trzy opisy historyczne staroksiążęcego grodu Halicza w roku 1860, 1880 i 1882 / I. Szaraniewicz. – Lwów, 1883. – S. XIX.

²⁴ Вечерський В. Фортеці й замки України / В. Вечерський. – К., 2011. – С. 619, іл.

який формують злам куртини під кутом 50° , і трикутна вежа Фердінанд з барками (№ 7). Наступний щабель в ієрархії наріжних укріплень займають **ангули баштового типу**. Одним із них є північно-західний наріжник Сидорівського замку, утворений зломом куртини під кутом 60° , в якому влаштовано трикутну в плані башту, що своєю основою примикає до овальної бастейі (№ 8). Ще досконалішими за попередні є **наріжники бастейного типу**. Їх репрезентує складний за конструктивною будовою ангул Меджибізького замку, утворений зломом куртини під кутом 90° та розташованими обабіч від нього спареними бастеями з численними бійницями в трьох боях і прямокутною баштою в основі (№ 9). Б. Гверкен вважав, що подібного типу наріжники були започатковані в італійській школі фортифікації ще в XV ст. Зокрема як приклад він навіз замок *Rocca di Cagli*, який побудував військовий інженер Франческо ді Джорджіо (1439–1501). Вирізняється в замку наріжник ускладненої форми з баштами, що органічно прилягають (іл. 11).

Верхній щабель ієрархії наріжних споруд замків займають **ангули бастіонного типу**. Репрезентовані вони простішим і складнішим варіантами. Простіший варіант репрезентує заповнений на дві третини землею північний ангул Теревовлянського замку, сформований зломом куртин під кутом 100° (№ 10). У стінах ангула симетрично розташовувалося по три бійниці в середньому і верхньому боях обох фасів²⁵.

На найвищій сходинці ієрархії наріжників завдяки ускладненій конструкції з вдало запроєктованих двох реданів (у плані нагадували клешню або риб'ячий хвіст), розташованих у їхньому тілі, та бійницям середнього і верхнього бою, новітнім фортифікаційним укріпленням німецької бастіонної школи під назвою каземати перебуває ангул Галицького замку (№ 11). Увігнуті всередину фази реданів дозволяли вести акцентований перехресний вогонь в напрямку ворога, не залишаючи мертвих полів. У верхній частині ескарпи наріжника увінчував бруствер з бланками, за яким ховали артилерію.

Підсумовуючи, ми констатуємо, що на західноукраїнських землях незначну кількість замків укріплювали ангули, які маємо підстави вважати стіновими, вежовими, баштовими, бастейними і бастіонними. До останнього типу належав ангул Галицького старостинського замку, який спорудив Ф. Корассіні 1658 р. Конструктивні особливості й типологія

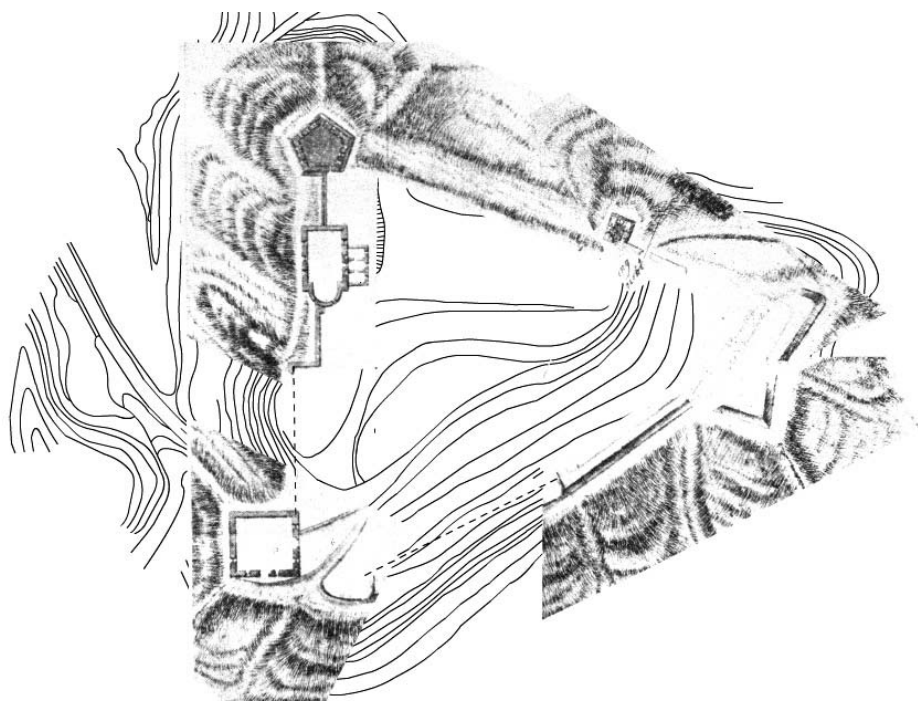
²⁵ Guerquin B. Zamek Jazłowiecki. — S. 140.

наріжних укріплень замків засвідчують, що оборонна архітектура західноукраїнських земель була тісно пов'язана з європейською воєнною архітектурою, черпала від неї ідеї, які в ході експериментального застосування зазнавали адаптації до місцевих потреб і вимог часу.

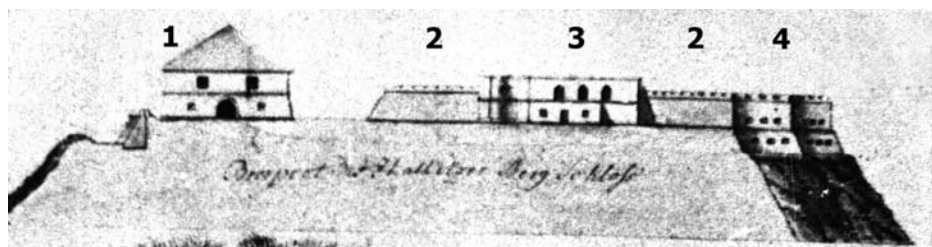
Zenovii FEDUNKIV (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
Angul of Halych Starostynskyi Castle

Gates and short not-flanked stack-stands were considered to be the weakest links of the defensive perimeter of the castles of all defense systems in the 13–14th centuries. During modernization of defensive objects, wall fractures were made intended to increase its strength and ricochet cannonballs during the firing. In the national scientific literature, they are called angles, or corners. In the process of evolution, the corners were reinforced by towers, turrets, bases, and redans filled with soil. A unique of its type in Western Ukrainian fortification defensive structure was included in the outer defense perimeter of the Halych Starostynskyi Castle of the last (seventh) construction period. Its uniqueness lies in the fact that it occupies the upper step in the hierarchy of the corner defensive fortifications of castles.

Keywords: *Halych castle, angul, corner, defense structures, fortification, defense system.*

Іл. 1. Ідентифікація оборонних споруд та укріплень Галицького замку методом накладення картосхеми А. Геєгерштайна на сучасну топопідоснову (за Л. Поліщук)

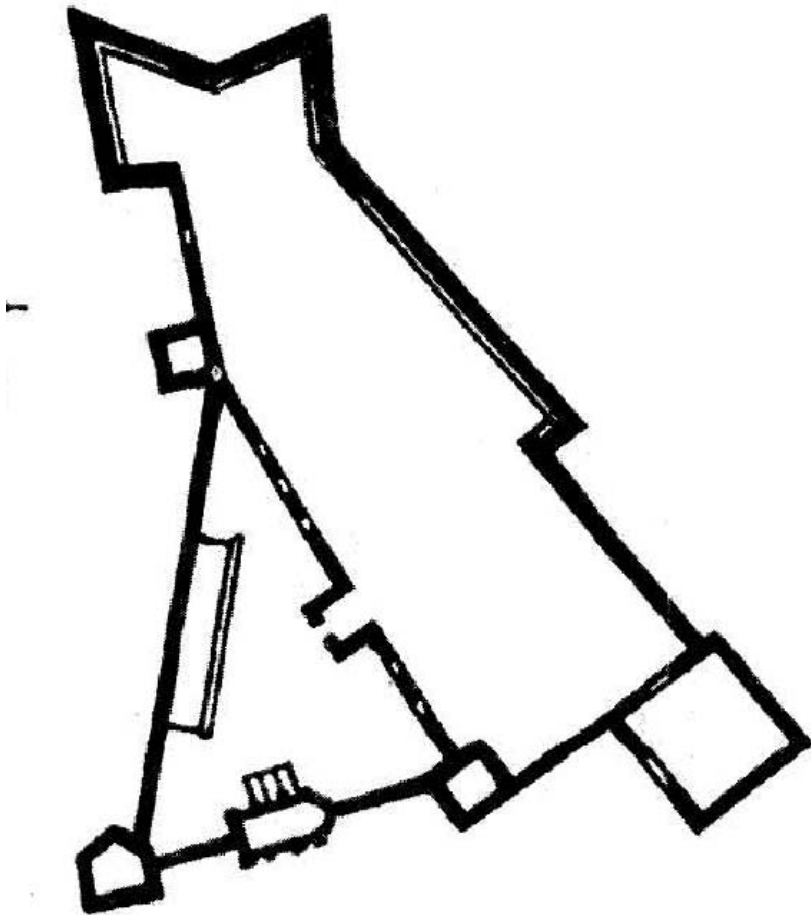

Іл. 2. Фронтальна проєкція південного крила Галицького замку. Фрагмент картосхеми А. Геєгерштайна. Експлікація: 1 – в'їзна брама, 2 – кам'яний ескарп валу, 3 – будівля казарми, 4 – ангул

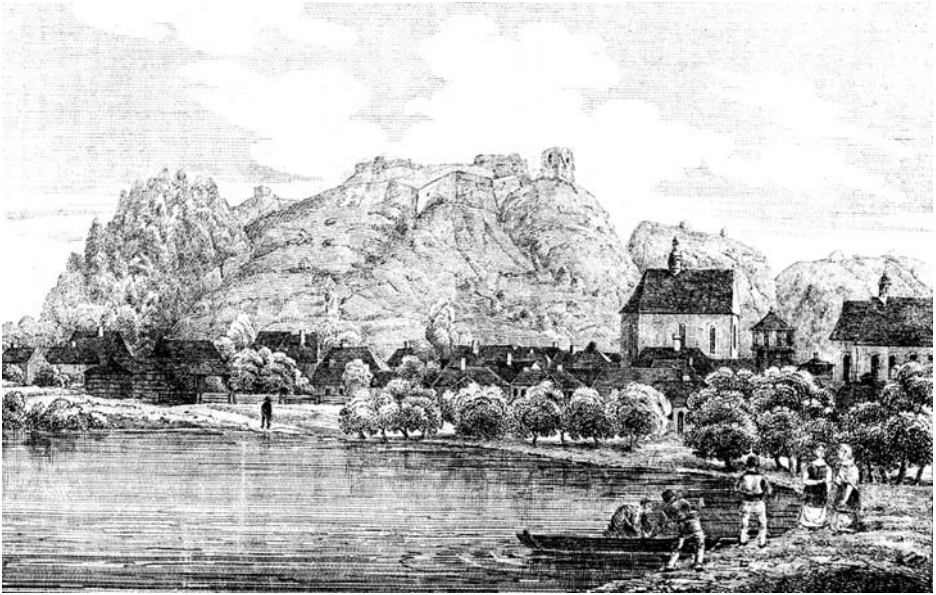

*Ил. 3. Ситуаційний рукописний план Галича та його околиць. 1795 р.
Автор майор Махович.*

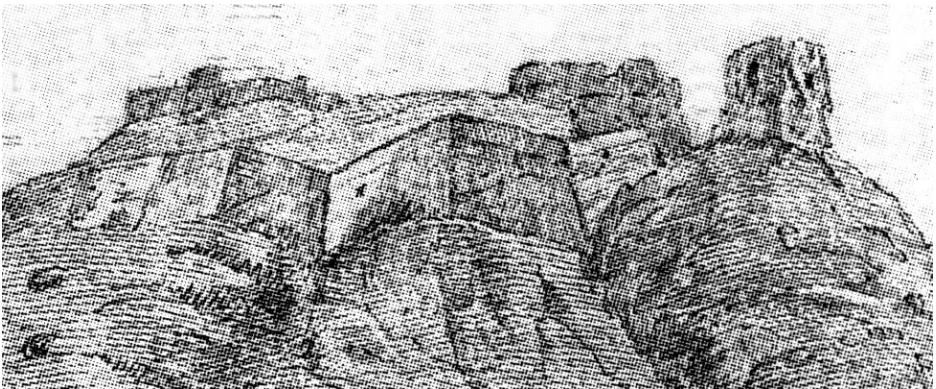
Експлікація: 1 – Візна башта, 2 – Вал захabu, 3 – ангул

Іл. 4. Схема Галицького замку. 1890 р. За О. Чоловським

Іл. 5. А. Ф. Алойс. Вид міста Галича. Дереворит. 1836 р.

Іл. 6. Збільшений фрагмент ангула Галицького замку за дереворитом А. Ф. Алойса 1836 р.

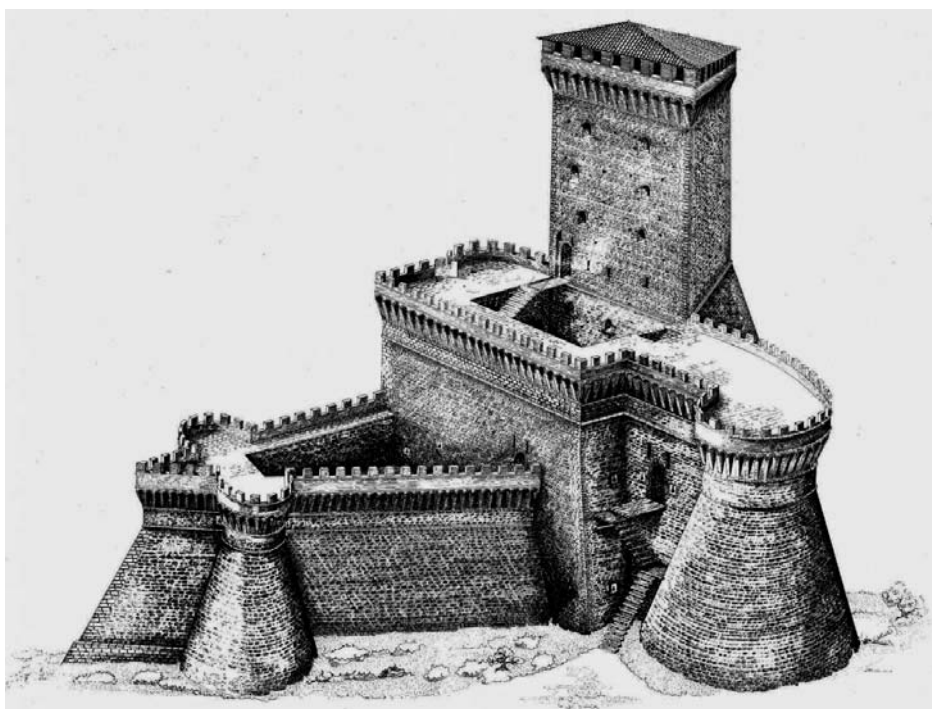
Іл. 7. Північно-східний фас лівого редана. Фото автора. 2012 р.

Іл. 8. Вид на ангул з північного заходу. Фото автора. 2012 р.

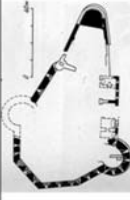

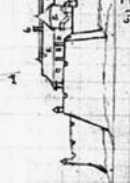

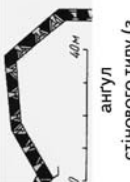

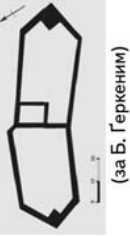

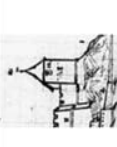
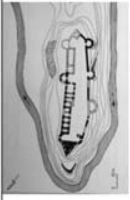

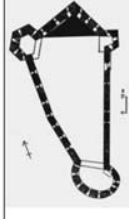

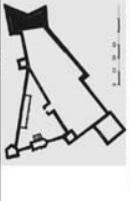

*Іл. 9. Ініціатор
реконструкції замку
Андрій Потоцький (1628–1691).
Портрет на стіні храму*

*Іл. 11. Графічна реконструкція фортеці Рокка-де-Каглі.
Автор Леандро Пікчі*

Динаміка розвитку замкових наріжників на західноукраїнських землях у XIV-XVII ст.
Таблиця. Іл. 10

№	Оборонний об'єкт	Дата закладення наріжника	Розташування на рельєфі	Розташування в розпланувальній структурі замку	План і назва споруди	Іконографія або реконструкція	Опис
1.	Буцацький замок	1379 р.	мисове, від стрілки мису	 (за Б. Геркеним)	 ангул стінового типу	 (фото)	утворений півкруглим згином муру первісного ядра замку
2.	Хустський замок	1-а пол. XVI ст.	платове, від стрілки плато гори	 (за Д. Варна)	 ангул стінового типу (зі згорнутими зламами)	 (профіль з плану)	утворений зламом куртини під кутом 90°, обабіч — два барки; верхній ярус куртини бланкований, середній містить нечисленні бійниці
3.	Буцацький замок	1631 р.	мисове, з напильної сторони мису	 (за Б. Геркеним)	 ангул стінового типу (з розгорнутими зламами)	 (фото)	утворений зламом куртин під кутом 140°, фланкові злами розвернуті в бік напілья; містить 11 бійниць нижнього бою і 9 бійниць середнього бою
4-5.	Яловецький замок	1-а пол. XV ст.	мисове, з напильної сторони мису від стрілки мису	 (за Б. Геркеним)	 ангули вежевого типу	 (графічна реконструкція)	утворений зламом прясел під кутом 90°, укріпленій прямокутними в плані високими вежами

6.	Сидорівський замок	1640-і рр.	мисове, з напільної сторони мису	 (за Т. Поляком)	 ангул вежевого типу	невідомо	утворений зламом прясел під кутом 85°, укріплений прямокутною в плані вежею
7.	Хустський замок	1550 р.	платове, з напільної сторони плато	 (за Д. Варна)	 ангул вежевого типу (зі згорнутими зламами)	 (профіль з плану)	утворений зламом куртини під кутом 50°, укріплений вежею Фердинанд, обабіч два барки
8.	Сидорівський замок	1640-і рр.	мисове, від стрілки мису	 (за Т. Поляком)	 ангул баштового типу	 (фото)	утворений зламом куртини під кутом 60°, укріплений трикутною баштою, що примикає до овальної бастей
9.	Меджибізький замок	сер. XVI ст.	мисове, з напільної сторони мису	 (за Т. Поляком)	 ангул бастейового типу	 (фото)	утворений зламом куртини під кутом 90°, укріплений обабіч спареними бастеями, містить 62 бійниці в трьох боях
10.	Теребовлянський замок	1631 р.	мисове, з напільної сторони мису	 (за М. Мілобудзьким)	 ангул бастійного типу з одним заломом	 (фото)	утворений зламом куртин під кутом 100°, заповнений на дві третини землею; збереглося 6 бійниць середнього боку
11.	Галицький замок	1658 р.	мисове, від стрілки мису	 (прорис за планом 1795 р.)	 ангул бастійного типу	 (макет)	утворений двома реданами з кутами 60° і 70°, заповнений землею, казематований